

Příspěvek k diskusi k apelačním systémům

Dne 3. 6. 2020 proběhl v Centru Excellence ve Valticích další seminář pro degustátory o zahraničních vínech, **tentokrát zaměřený na téma „Apelace“, s lektorem Michalem Šetkou.**

Cílem bylo představit apelační systémy ve světě s diskusním přesahem pro možné apelační označování v ČR.

Dovolím si k tomuto tématu také přispět krátkým článkem.

Apelace

Není smyslem tohoto článku popisovat tento termín zcela detailně, jen pro formu definice: *)

- ▶ Apelace je zákonem definované a chráněné geografické označení původu
- ▶ Týká se potravin, vína i některých dalších produktů

Pro víno:

- ▶ Apelace vyznačují geografické ohraničení původu hroznů
- ▶ Předepisují další pravidla – například maximální výnos, obsah alkoholu, kvalitativní faktory, povolené odrůdy, způsob vinifikace atd.
- ▶ Pravidla pro apelace určuje země, ve které se dané víno (CHOP/CHZO) vyrábí, ostatní pravidla jsou oproti tomu dána předpisy EU
- ▶ Účelem apelací vždy bylo chránit vína jedinečná pro danou zemi

Apelace (označování původu se stanovením podmínek) řeší evropská legislativa, platná samozřejmě i pro ČR, v podobě:

„Chráněné označení původu“ (CHOP)

- ▶ Označuje vína, jejichž charakter a vlastnosti striktně závisí na místě jejich produkce
- ▶ Zahrnuje jak geografické podmínky (klima, půdní podloží), tak kulturní dědictví (způsoby výroby)

- ▶ Kompletní výroba musí probíhat v místě původu
- ▶ Striktní podmínky kontroluje stanovený orgán

„Chráněné zeměpisné označení“ (CHZO)

- ▶ Označuje vína, jejichž charakter závisí na unikátních výrobních procesech v rámci místa původu
- ▶ Minimálně jedna část výroby musí probíhat ve specifikované oblasti
- ▶ Méně striktní podmínky, nicméně opět kontrolované stanoveným orgánem
- ▶ CHZO je jakási „nultá“ úroveň apelace – u nás zemská vína (České zemské víno a Moravské zemské víno).

Chráněné označení původu u nás

Apelace, tedy chráněné označení původu, v ČR již několik let funguje:

- ▶ **Apelace MORAVA** (CHOP) též s označením podoblasti (znojemská, mikulovská, velkopavlovická, slovácká)
- ▶ **Apelace ČECHY** (CHOP) též s označením podoblasti (mělnická, litoměřická)

Pro přesnost je třeba dodat, že v registru CHOP jsou zapsány také termíny „Novosedelské slámové víno“, „Šobes, Šobeské víno“ a „VOC Znojmo“.

První stupeň – základní apelace tedy máme!

Jen je potřeba s nimi lépe marketingově pracovat. Například na Slovensku se označení CHOP oblasti uvádí na etiketách a lépe s označením původu pracují:

Označení dle chráněného původu (CHOP), např. Morava / Mikulovská podoblast, stojí nad značením dle přívlastků (např. pozdní sběr atd.) – to je až podstupně.

Vinařská oblast, resp. podoblast je nejmenší jednotka, jaká je z mezinárodního hlediska srozumitelná a uchopitelná, tj. tato základní apelace je velmi dobře zvolená a je potřeba z ní dále vycházet.

Stejně tak velmi dobře funguje stávající označování dle vinařského zákona v rámci této základní apelace (jakostní, jakostní s přívlastkem, kabinetní, pozdní sběr, výběr z hroznů atd.) – **za 25 let od uvedení novodobého vinařského zákona zákazníci tomuto systému porozuměli a přívlastky velmi dobře charakterizují škálu stylů našich vín a také marketingově dobře fungují.**

V ČR jsme v jiné situaci, než jsou klasické apelace např. ve Francii, Itálii atd., kde mají v rámci apelace jen omezený

Autor:
Pavel Krška

počet odrůd a velmi podobný typ vína. U nás je odrůd mnoho desítek a stejně tak stylů výroby i úrovně zbytkového cukru.

Druhý stupeň apelací

Je správné a logické se snažit definovat druhý (vyšší) stupeň, který by určil typické odrůdy a typy vín pro menší územní jednotky. Dle mého názoru by měly být základní parametry pro apelace druhého stupně tyto:

- ▶ **Určité menší než podoblast**, např. větší město + vesnice kolem
- ▶ **Nesmí se překrývat**
- ▶ **3-5 typických odrůd**, určení charakteristiky (např. maximální obsah cukru, způsob výroby...)

„Problémem“ ČR je, že technologie tvoří minimálně 50 % výsledného projevu vína – z jedné polohy jsou v praxi zcela odlišná vína (dle vinaře).

Vína originální certifikace (VOC) jako druhý stupeň apelace? Ano, ale...

VOC vína již fungují na základě novely vinařského zákona z roku 2004. První bylo VOC Znojmo, které funguje prakticky i marketingově velmi dobře. Další VOC následovaly. Problémem je, že VOC byly uznávány ministerstvem zemědělství prakticky pouze na základě splnění formálních podmínek, bez nějakého logického systému či řádu. Některé se dokonce překrývají, některé VOC jsou uvnitř jiných (bez definice nějakých stupňů) a jsou diametrálně odlišné z hlediska velikosti (od několika řádků až po celou podoblast). Se zvyšujícím se počtem VOC se objevují připomínky ke kvalitě vín a devalvací této značky. Obávám se, že z objektivního pohledu jsou některé ze zapsaných VOC pro druhý stupeň apelace nevhodné!

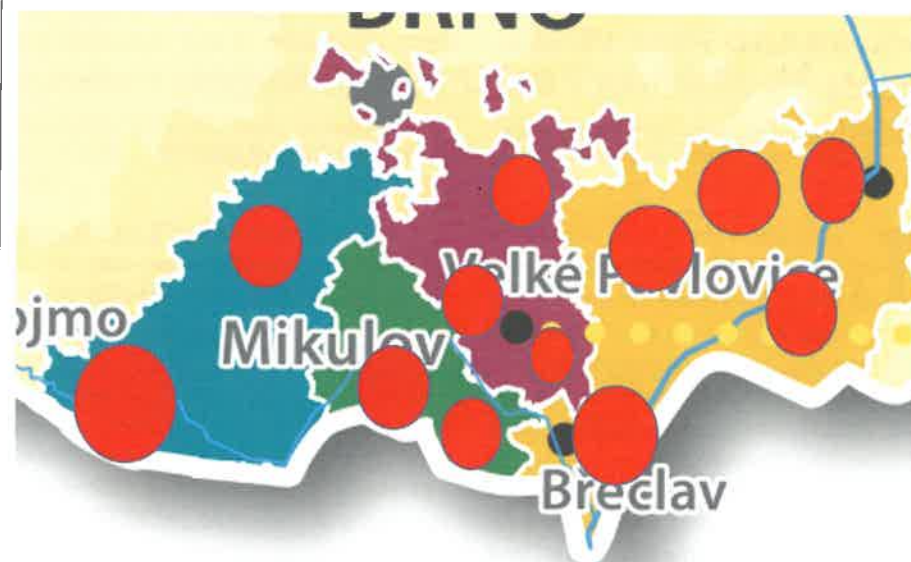
Už jen udělat mapu VOC byl pro grafika problém a výsledek je poněkud chaotický (obr. 1).

Ideální stav by byl zhruba takový (vyznačení je ilustrační) (obr. 2).

Dalším problémem je malý zájem vinařů o toto zatřídování (až na výjimky) – tj. vína zatříděná jako VOC tvoří pouze cca 0,7 % z objemu vín s CHOP v ČR! Za další nezbytnou podmínku pro

Obr. 1: Mapa VOC

Obr. 2: Mapa apelací 2. úrovně – ideální stav

zařazení VOC do druhého stupně apelací pokládám nejen formální splnění podmínek žádosti na MZE, ale i pečlivé posouzení a odsouhlasení „Apelační radou“, kde by velké slovo měla mít nezávislá odborná instituce (jestliže v ČR nemáme odborný výzkumný ústav vinohradnický, tak se pro tento účel logicky nabízí Zahradnická fakulta Mendelovy univerzity). Apelační rada jako vrcholný orgán apelací by měla být zřízena při profesní vinařské organizaci – Svazu vinařů ČR – a vyhrazená místa v ní by měly mít mimo ZF Lednice i ministerstvo zemědělství, Jihomoravský kraj, ÚKZÚZ, SZPI a NVC.

Třetí stupeň – v horizontu cca 10 let

Třetím stupněm by měly být podmnožiny 2. stupně – excelentní vinice s dlouhodobě osvědčenou kvalitou, danými vhodnými odrůdami a ucelenou vlastnickou struk-

turou, která zajistí dlouhodobou stálost charakteru vín z těchto vinic. Zavedení 3. stupně ale připadá v úvahu až poté, co se logicky a správně etabluje druhý stupeň a odborně posoudí (viz předchozí odstavce).

Závěr

- ▶ Zaměříme se na další podporu stávajících apelací dle oblastí/podoblastí s navazujícím dělením dle přívlastků, které jsme zákazníkům 25 let učili. Naopak s apelacemi Morava/Čechy (plus podoblasti) lépe marketingově pracujeme.
- ▶ Co se týče dalších stupňů, měly by být logické, přehledné a pečlivě prodiskutované a konsensuálně odsouhlasené většinou vinařské veřejnosti. Měly by být přínosem pro všechny, ne jen vyhovět dílčím zájmům. ■

*) Zdroj: přednáška M. Šetky, Valtice, 3. 6. 2020